

**ЧЕРНІГІВСЬКИЙ ЦЕНТР ПЕРЕПІДГОТОВКИ ТА ПІДВИЩЕННЯ
КВАЛІФІКАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ,
ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ, ДЕРЖАВНИХ
ПІДПРИЄМСТВ, УСТАНОВ І ОРГАНІЗАЦІЙ**

**ВІДДІЛ ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ АКТІВ ЦИВІЛЬНОГО СТАНУ
УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ ГОЛОВНОГО ТЕРИТОРІАЛЬНОГО
УПРАВЛІННЯ ЮСТИЦІЇ У ЧЕРНІГІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ**

**МЕТОДИЧНІ РОЗ'ЯСНЕННЯ
посадовим особам виконавчих органів
сільських, селищних, міських (крім міст
обласного значення) рад щодо державної
реєстрації смерті**

Чернігів 2016

Методичні роз'яснення посадовим особам виконавчих органів сільських, селищних, міських (крім міст обласного значення) рад щодо державної реєстрації смерті / Упорядник О.А. Ющенко; Чернігівський центр перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів держ. влади, органів місцевого самоврядування, держ. підприємств установ і організацій; – Чернігів: ЦППК, 2016. – 16 с.

Рекомендовано до друку навчально-методичною радою Чернігівського центру перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств установ і організацій (протокол № 2 від 15 квітня 2016 р.)

Методичні роз'яснення призначені для посадових осіб місцевого самоврядування, які навчаються за професійною програмою підвищення кваліфікації. Насамперед, це стосується секретарів сільських, селищних та міських рад, які виконують обов'язки щодо державної реєстрації актів цивільного стану. У збірнику висвітлюються загальні правила державної реєстрації актів цивільного стану; порядок, документи та підстави на яких здійснюється державна реєстрація смерті громадян України, осіб без громадянства та іноземців.

Упорядник:

Ющенко О.А. – заступник начальника відділу РАЦС РС Головного управління юстиції в області

© Відділ державної реєстрації актів цивільного стану управління державної реєстрації Головного територіального управління юстиції у Чернігівській області

© Чернігівський центр перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств установ і організацій, 2016

ЗМІСТ

<i>1. Загальні положення.....</i>	<i>4</i>
<i>2. Загальні правила державної реєстрації актів цивільного стану.....</i>	<i>7</i>
<i>2.1. Відмова в державній реєстрації актів цивільного стану.....</i>	<i>9</i>
<i>3. Строки та порядок їх обчислення.....</i>	<i>10</i>
<i>4. Державна реєстрація смерті.....</i>	<i>10</i>
<i>4.1. Документи, які є підставами для державної реєстрації смерті.....</i>	<i>11</i>
<i>4.2. Місце та строки проведення державної реєстрації смерті.....</i>	<i>11</i>
<i>4.3. Складання актового запису про смерть.....</i>	<i>12</i>
<i>4.4. Видача довідки для отримання допомоги на поховання.....</i>	<i>14</i>
<i>4.5. Державна реєстрація смерті іноземців та осіб без громадянства.....</i>	<i>15</i>
<i>4.6. Порядок та строки надання відомостей про померлих громадян...</i>	<i>15</i>

1. Загальні положення

Стаття 4 Закону України “Про державну реєстрацію актів цивільного стану” передбачає, що **виконавчі органи сільських, селищних, міських (крім міст обласного значення) рад є органами державної реєстрації актів цивільного стану.**

Відповідно до пункту б частини 5 статті 38 Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні”, одним із **делегованих повноважень виконавчих органів сільських, селищних, міських (за винятком виконавчих органів міських (крім міст обласного значення) рад є державна реєстрація актів цивільного стану.**

Державна реєстрація актів цивільного стану проводиться з метою забезпечення реалізації прав фізичної особи та офіційного визнання і підтвердження державою фактів народження фізичної особи та її походження, шлюбу, розірвання шлюбу, зміни імені, смерті.

Актами цивільного стану є події та дії, які нерозривно пов'язані з фізичною особою і започатковують, змінюють, доповнюють або припиняють її можливість бути суб'єктом цивільних прав та обов'язків.

Акти цивільного стану підлягають обов'язковій реєстрації в органах державної реєстрації актів цивільного стану.

Відповідно до Сімейного та Цивільного кодексів України, Закону України “Про державну реєстрацію актів цивільного стану” та інших актів законодавства державній реєстрації в органах державної реєстрації актів цивільного стану, з дотриманням вимог закону, підлягають **народження фізичної особи та її походження, шлюб, смерть, зміна імені та розірвання шлюбу, у випадках, передбачених законом.**

Відомості про народження фізичної особи та її походження, усиновлення, позбавлення та поновлення батьківських прав, шлюб, розірвання шлюбу, зміну імені, смерть підлягають обов'язковому внесенню до Державного реєстру актів цивільного стану громадян відповідно до Порядку ведення Державного реєстру актів цивільного стану громадян, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2007 року № 1064 (із змінами).

Згідно Закону України “Про державну реєстрацію актів цивільного стану”, Правил державної реєстрації актів цивільного стану в Україні, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 18.10.2000 №52/5, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 18.10.2000 за №719/4940 (у редакції наказу Міністерства юстиції України від 24.12.2010 № 3307/5, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 28.12.2010 за №1371/18666) із змінами (далі по тексту – Правила), виконавчі органи сільських, селищних, міських (крім міст обласного значення) рад проводять **державну реєстрацію народження фізичної особи та її походження, а також реєстрацію шлюбу та смерті.**

Необхідно зазначити, що про кожний факт державної реєстрації акту цивільного стану, виконавчими органами сільських, селищних, міських (крім міст обласного значення) рад видаються відповідні **свідоцтва про народження, шлюб, смерть на бланках**, виготовлених за єдиними зразками, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 10 листопада 2010 року № 1025

“Про затвердження зразків актових записів цивільного стану, описів та зразків бланків свідоцтв про державну реєстрацію актів цивільного стану” (із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 755 від 16.09.2015).

Звертаємо Вашу увагу, що порядок ведення обліку, звітності, а також умови зберігання бланків свідоцтв про державну реєстрацію актів цивільного стану встановлюється Порядком ведення обліку і звітності про використання бланків свідоцтв про державну реєстрацію актів цивільного стану, а також їх зберігання, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 29.10.2012 № 1578/5, зареєстрованого в Міністерстві юстиції 02.11.2012 за № 1845/22157 (із змінами) (далі по тексту – Порядок).

Відповідно до Правил, посадові особи виконавчих органів сільських, селищних, міських (крім міст обласного значення) рад, які проводять державну реєстрацію актів цивільного стану, у своїй діяльності повинні керуватися **законами України, постановами Верховної Ради України, указами Президента України, постановами Кабінету Міністрів України, нормативно-правовими актами Міністерства юстиції України.** Також, при державній реєстрації актів цивільного стану, вказані особи, в установленому порядку та в межах компетенції вирішують питання, що впливають з норм міжнародного права, а також міжнародних договорів, згода на обов’язковість яких надана Верховною Радою України. **Якщо в міжнародному договорі України, укладеному в установленому порядку, містяться інші правила, ніж ті, що встановлені відповідним актом сімейного законодавства, застосовуються правила відповідного міжнародного договору України.**

Звертаємо Вашу увагу на те, що державна реєстрація актів цивільного стану за заявами іноземців, осіб без громадянства провадиться за законодавством України. Відповідно до вимог пункту 5 статті 6 Закону “Про державну реєстрацію актів цивільного стану”, органи державної реєстрації актів цивільного стану повідомляють компетентні органи іноземних держав, з якими Україною укладено договори про правову допомогу і правові відносини у цивільних і сімейних справах, про державну реєстрацію актів цивільного стану громадян таких держав, якщо правилами договорів передбачено надання зазначених відомостей.

Відповідно до статті 9 Закону України “Про державну реєстрацію актів цивільного стану” інформація про персональні дані фізичної особи, що містяться в актовому записі цивільного стану, є конфіденційною і не підлягає розголошенню.

Тому, посадові особи виконавчих органів сільських, селищних, міських (крім міст обласного значення) рад, які проводять державну реєстрацію актів цивільного стану, **зобов’язані додержуватись таємниці державної реєстрації актів цивільного стану.**

Необхідно зазначити, що *відомості про національність, освіту, сімейний стан, а також адресу, дату і місце народження фізичної особи*, які стали Вам відомі у зв’язку з державною реєстрацією акту цивільного стану, **є конфіденційним і розголошенню не підлягають** (пункт 9 розділу I Правил).

Необхідно зазначити, що **фізична особа має право на ознайомлення з інформацією, що міститься в актовому записі цивільного стану, яка стосується її особисто, крім випадків, передбачених законом.**

Конфіденційна інформація про фізичну особу, яка міститься в актовому записі цивільного стану (дані про національність, освіту, сімейний стан, а також адресу, дату і місце народження фізичної особи), може бути повідомлена працівниками органу державної реєстрації актів цивільного стану запитувачу інформації за бажанням фізичної особи та лише за її згодою на підставі заяви, справжність підпису на якій засвідчена в установленому порядку.

За рішенням суду фізична особа має право на ознайомлення з конфіденційною інформацією в актових записах цивільного стану про інших осіб, якщо це необхідно для реалізації та захисту прав та законних інтересів.

Працівники органів державної реєстрації актів цивільного стану ознайомлюють запитувача інформації з відомостями актових записів цивільного стану, доступ до яких не обмежений.

На вимогу фізичної особи працівниками органів державної реєстрації актів цивільного стану надається письмова інформація про відомості актових записів цивільного стану, з якими вона має право на ознайомлення відповідно до законодавства.

Згідно вимог Правил, діловодство в органах державної реєстрації актів цивільного стану ведеться державною мовою.

Звертаємо Вашу увагу, що районні, районні у містах, міські (міст обласного значення), міськрайонні, міжрайонні **відділи державної реєстрації актів цивільного стану** проводять державну реєстрацію народження фізичної особи та її походження, шлюбу, розірвання шлюбу, зміни імені, смерті, вносять зміни до актових записів цивільного стану, поновлюють та анулюють їх; формують Державний реєстр актів цивільного стану громадян, ведуть його, зберігають архівний фонд; здійснюють відповідно до законодавства інші повноваження.

У зв'язку з неможливістю виконувати повноваження відділами державної реєстрації актів цивільного стану Автономної Республіки Крим та міста Севастополя на тимчасово окупованих територіях проведення державної реєстрації актів цивільного стану, внесення змін до актових записів цивільного стану, їх поновлення та анулювання за заявами громадян України, які проживають на тимчасово окупованій території України, здійснюються відділами державної реєстрації актів цивільного стану за межами цієї території.

За заявами громадян України, які переселилися з тимчасово окупованої території України, державну реєстрацію актів цивільного стану, внесення змін до актових записів цивільного стану, їх поновлення та анулювання здійснюють відділи державної реєстрації актів цивільного стану за місцем звернення заявника (абзац 2 пункту 3 розділу I Правил).

Також, відповідно до наказу Міністерства юстиції України від 10.09.2014 № 1517/5, враховуючи **неможливість виконання повноважень у зв'язку з проведенням антитерористичної операції та зберіганням актових записів**

цивільного стану в районі її проведення, відділи державної реєстрації актів цивільного стану при здійсненні державної реєстрації актів цивільного стану, внесенні змін до актових записів цивільного стану, їх поновленні та анулюванні, повторній видачі свідоцтв про державну реєстрацію актів цивільного стану застосовують норми Правил державної реєстрації актів цивільного стану в Україні, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 18 жовтня 2000 року № 52/5, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 18 жовтня 2000 року за № 719/4940 (у редакції наказу Міністерства юстиції України від 24 грудня 2010 року № 3307/5), Правил внесення змін до актових записів цивільного стану, їх поновлення та анулювання, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 12 січня 2011 року № 96/5, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 14 січня 2011 року за № 55/18793 (із змінами), які регулюють діяльність відділів державної реєстрації актів цивільного стану у зв'язку з тимчасовою окупацією території України.

2. Загальні правила державної реєстрації актів цивільного стану

Насамперед, необхідно зазначити, що державна реєстрація народження, шлюбу, смерті проводиться виконавчими органами сільських, селищних, міських (крім міст обласного значення) рад (далі по тексті – виконавчими органами) з метою забезпечення реалізації прав фізичної особи та офіційного визнання і підтвердження державою фактів народження фізичної особи та її походження, шлюбу та смерті.

Для державної реєстрації актів цивільного стану заявником (заявниками) подаються певні документи. А саме:

1) **документи, які підтверджують факти**, що підлягають державній реєстрації;

2) **паспорти або паспортні документи**, які посвідчують особу заявника (заявників).

Звертаємо Вашу увагу, що **особи, які не досягли шістнадцяти років**, пред'являють свідоцтво про народження та довідку з місця проживання.

А особи, які досягли шістнадцятирічного віку, але не отримали паспорт громадянина України, пред'являють свідоцтво про народження та довідку з місця проживання за умови, якщо від дня досягнення зазначеного віку минуло **менше ніж один місяць**.

В разі, якщо **документи**, необхідні для проведення державної реєстрації **складені іноземною мовою**, вони **подаються заявниками** для державної реєстрації актів цивільного стану разом з їх **перекладами на українську мову, засвідченими в установленому порядку**.

Документи, видані компетентними органами іноземних держав на посвідчення актів цивільного стану, здійснених поза межами України за законами відповідних держав щодо громадян України, іноземців і осіб без громадянства, визнаються дійсними в Україні за наявності легалізації, якщо інше не передбачено міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Державна реєстрація акту цивільного стану провадиться виконавчими органами шляхом складання відповідного актового запису цивільного стану.

Актовий запис цивільного стану – це документ органу державної реєстрації актів цивільного стану, який містить персональні відомості про особу та підтверджує факт проведення державної реєстрації акта цивільного стану (пункт 3 статті 9 Закону України “Про державну реєстрацію актів цивільного стану”).

Актовий запис цивільного стану складається у двох примірниках, в обов’язковому порядку у присутності заявника (заявників).

Виконавчі органи, які можуть складати актові записи за допомогою програмного забезпечення Державного реєстру актів цивільного стану громадян, **складають актові записи цивільного стану в електронному вигляді у порядку, що затверджується Міністерством юстиції України, та друкують їх на паперових носіях, які не пізніше 3 числа наступного за звітним місяця передають до відповідного відділу державної реєстрації актів цивільного стану районного, міськрайонного управління юстиції.**

Державний реєстр актів цивільного стану громадян (далі по тексту – Реєстр), який ведеться відділами державної реєстрації актів цивільного стану - це державна електронна інформаційна система, яка містить відомості про акти цивільного стану, зміни, що вносяться до актових записів цивільного стану, їх поновлення та анулювання та відомості про видачу свідоцтв про державну реєстрацію актів цивільного стану і про видачу витягів з нього (стаття 11 Закону України “Про державну реєстрацію актів цивільного стану”).

Виконавчі органи, які не можуть складати актові записи за допомогою програмного забезпечення Реєстру, **складають актові записи цивільного стану та друкують їх на паперових носіях, які не пізніше 3 числа наступного за звітним місяця передають до відповідного відділу державної реєстрації актів цивільного стану районного, міськрайонного управління юстиції.**

Актовий запис цивільного стану складається та друкується на паперових носіях у двох примірниках, кожний з яких нумерується одним і тим самим номером. Нумерація актових записів цивільного стану **кожного виду державної реєстрації починається з першого номера і ведеться послідовно протягом року з 1 січня до 31 грудня включно.**

Звертаємо Вашу увагу на те, що посадова особа виконавчого органу **зобов’язана ознайомити заявника з даними, унесеними до актового запису цивільного стану, що засвідчується його підписом у відповідній графі паперового носія актового запису.**

Після цього актовий запис засвідчується підписами керівника органу державної реєстрації актів цивільного стану та посадової особи, яка провела державну реєстрацію акту цивільного стану, і скріплюється печаткою.

Необхідно зауважити, що відповідно до частини 3 п. 6 Порядку ведення Державного реєстру актів цивільного стану громадян, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2007 року №1064 (із змінами) (далі по тексту – Порядок), відомості зазначені в актових записах **про народження, шлюб, смерть, складених виконавчими комітетами сільських,**

селищних, міської (крім міст обласного значення) рад, вносяться до Реєстру протягом трьох робочих днів з моменту надходження до реєстратора (працівника відповідного відділу державної реєстрації актів цивільного стану) першого примірника актового запису. Згідно пункту 7 Порядку запис в Реєстрі здійснюється шляхом внесення до нього, крім іншого, даних щодо прізвища, імені та по батькові особи, яка здійснила державну реєстрацію, та її посади. Тому, з метою належного функціонування Реєстру, – посадові особи виконавчих органів повинні дотримуватись вищевказаних вимог, а саме зазначати в складених актових записах цивільного стану крім підпису також свої прізвища, імена, по батькові та найменування посади.

При складанні актових записів цивільного стану не допускаються скорочення слів, виправлення та підчистки.

В актових записах цивільного стану у графах: "Дата народження", "Дата смерті" число і рік вказуються арабськими цифрами, місяць – словом; "Місце народження" та "Місце смерті" зазначаються повна офіційна назва держави та інші дані згідно з існуючим адміністративно-територіальним устроєм.

У випадках, коли окремі графи актового запису цивільного стану не заповнюються у зв'язку з тим, що відомості, які вносяться до них, документально не підтверджені, а також якщо необхідно відзначити особливості проведення державної реєстрації акту цивільного стану, у графі "Для відміток" робиться відповідна відмітка.

За державну реєстрацію актів цивільного стану справляється державне мито у розмірах і порядку, визначених законом.

На підставі вчиненого актового запису цивільного стану у повній відповідності до нього видається свідоцтво про державну реєстрацію актів цивільного стану на бланках, виготовлених за єдиними зразками, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 10 листопада 2010 року № 1025 (із змінами).

Треба зазначити, що працівники державних органів реєстрації актів цивільного стану не мають права проводити державну реєстрацію актів цивільного стану щодо себе, другого з подружжя, своїх та його родичів (батьків, дітей, онуків, діда, баби, братів, сестер).

2.1. Відмова в державній реєстрації актів цивільного стану

Законодавством чітко визначено три випадки, коли посадова особа органу державної реєстрації актів цивільного стану може відмовити в державній реєстрації актів цивільного стану. Так, відповідно до статті 21 Закону України "Про державну реєстрацію актів цивільного стану" у державній реєстрації актів цивільного стану може бути відмовлено, якщо:

- 1) державна реєстрація суперечить вимогам законодавства України;
- 2) державна реєстрація повинна проводитися в іншому органі державної реєстрації актів цивільного стану;

3) з проханням про державну реєстрацію звернулася недієздатна особа або особа, яка не має необхідних для цього повноважень.

Крім того, посадова особа виконавчого органу **на прохання особи**, якій відмовлено в державній реєстрації актів цивільного стану у зв'язку з наявністю однієї з підстав, зазначених у частині першій цієї статті, повинен **викласти причину такої відмови в письмовій формі**.

3. Строки та порядок їх обчислення

Відповідно до статті 251 Цивільного кодексу України, строком є певний період у часі, зі спливом якого пов'язана дія чи подія, яка має юридичне значення.

Терміном є певний момент у часі, з настанням якого пов'язана дія чи подія, яка має юридичне значення.

Строк та термін можуть бути визначені актами цивільного законодавства, правочином або рішенням суду.

Строк визначається роками, місяцями, тижнями, днями або годинами.

Термін визначається календарною датою або вказівкою на подію, яка має неминуче настати.

Перебіг строку починається з наступного дня після відповідної календарної дати або настання події, з якою пов'язано його початок.

Якщо строк встановлено для вчинення дії, вона може бути вчинена до закінчення останнього дня строку. У разі, якщо ця дія має бути вчинена в установі, то строк спливає тоді, коли у цій установі за встановленими правилами припиняються відповідні операції.

Письмові заяви та повідомлення, здані до установи зв'язку до закінчення останнього дня строку, вважаються такими, що здані своєчасно.

При обчисленні строків, визначених Цивільним кодексом України, необхідно керуватись правилами, передбаченими статтею 254:

- строк, що визначений роками, спливає у відповідні місяць та число останнього року строку;
- строк, що визначений місяцями, спливає у відповідне число останнього місяця строку. Якщо закінчення строку, визначеного місяцем, припадає на такий місяць, у якому немає відповідного числа, строк спливає в останній день цього місяця;
- строк, що визначений тижнями, спливає у відповідний день останнього тижня строку.

Якщо останній день строку припадає на вихідний, святковий або інший неробочий день, що визначений відповідно до закону у місці вчинення певної дії, днем закінчення строку є перший за ним робочий день.

4. Державна реєстрація смерті

Порядок державної реєстрації смерті передбачено ст. 17 Закону України “Про державну реєстрацію актів цивільного стану” та главою 5 розділу III Правил.

При зверненні заявників до виконавчого органу з питання державної реєстрації смерті, посадова особа повинна насамперед з'ясувати чи наявні у заявника **необхідні документи** для проведення реєстрації: документ, який підтверджує факт смерті, паспорта померлої особи, паспорта або паспортного документа, які посвідчують особу заявника.

Хто може звернутися з заявою про державну реєстрацію смерті.

Державна реєстрація смерті проводиться **за заявою:**

- родичів померлого;
- представників органу опіки та піклування;
- працівників житлово-експлуатаційних організацій,
- адміністрації закладу охорони здоров'я, де настала смерть;
- інших осіб.

Особа, яка звернулася до виконавчого органу щодо державної реєстрації смерті, **повинна пред'явити паспорт або паспортний документ.**

Звертаємо Вашу увагу, що відсутність зазначеного документа не є підставою для відмови в державній реєстрації смерті.

4.1. Документи, які є підставами для державної реєстрації смерті

Підставою для проведення державної реєстрації смерті є:

а) **лікарське свідоцтво про смерть** (форма № 106/о), форма якого затверджена наказом Міністерства охорони здоров'я України від 08.08.2006 № 545, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 25.10.2006 за № 1150/13024 (далі по тексту – лікарське свідоцтво про смерть);

б) **фельдшерська довідка про смерть** (форма № 106-1/о), форма якої затверджена наказом Міністерства охорони здоров'я України від 08.08.2006 № 545, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 25.10.2006 за № 1150/13024 (далі – фельдшерська довідка про смерть);

в) **лікарське свідоцтво про перинатальну смерть;**

г) **рішення суду про оголошення особи померлою;**

г) **рішення суду про встановлення факту смерті особи в певний час;**

д) повідомлення державного архіву або органів Служби безпеки України у разі реєстрації смерті осіб, репресованих за рішенням несудових та судових органів;

е) повідомлення установи виконання покарань або слідчого ізолятора, надіслане разом з лікарським свідоцтвом про смерть.

Ці документи додаються до другого примірника актового запису про смерть.

4.2. Місце та строки проведення державної реєстрації смерті

Державна реєстрація смерті до закінчення одного року з дня настання смерті проводиться:

- 1) **за останнім місцем проживання померлого,**
- 2) **за місцем настання смерті,**

3) за місцем виявлення трупа,

4) за місцем поховання.

У разі настання смерті в дорозі (у поїзді, на судні, в літаку тощо) державна реєстрація смерті може бути проведена в найближчому виконавчому органі.

Звертаємо Вашу увагу, що державна реєстрація смерті проводиться відповідним відділом державної реєстрації актів цивільного стану за місцем проживання заявника у разі:

- якщо заява надійшла після закінчення одного року з дня настання смерті;

- встановлення у судовому порядку факту смерті;

- звернення для реєстрації смерті особи, оголошеної судом померлою.

Строки державної реєстрації смерті.

Заява про державну реєстрацію смерті подається не пізніше трьох днів з дня настання смерті чи виявлення трупа, а в разі неможливості одержання лікарського свідоцтва про смерть, фельдшерської довідки про смерть - не пізніше п'яти днів.

Вам необхідно проводити роз'яснювальну роботу серед населення громади щодо необхідності дотримання вищевказаних строків державної реєстрації смерті.

4.3. Складання актового запису про смерть

Після того, як Ви з'ясували всі вищевказані питання та встановили, що маєте всі визначені законодавством юридичні підстави для проведення державної реєстрації смерті, необхідно приступити безпосередньо до складання актового запису про смерть.

Виконавчі органи, які можуть складати актові записи за допомогою програмного забезпечення Державного реєстру актів цивільного стану громадян, складають актові записи про смерть в електронному вигляді у порядку, що затверджується Міністерством юстиції України. А виконавчі органи, які не можуть складати актові записи за допомогою програмного забезпечення Державного реєстру актів цивільного стану громадян, складають актові записи про смерть за допомогою комп'ютерної техніки.

Актовий запис про смерть складається у присутності заявника та друкується на паперових носіях у двох примірниках, кожний з яких нумерується одним і тим самим номером. До другого примірника актового запису про смерть додається оригінал документу, що підтверджує факт смерті.

Насамперед, проставте порядковий номер актового запису про смерть та пам'ятайте, що нумерація актових записів про смерть починається з першого номера і ведеться послідовно протягом року з 1 січня до 31 грудня включно. Тобто, необхідно уважно слідкувати за нумерацією актових записів, щоб не було

випадків їх подвійної нумерації (наприклад: два актові записи під №2 або під № 7 та ін.).

В графі 1, 2, 3, 4 актового запису про смерть необхідно зазначити прізвище, ім'я, по батькові та стать померлої особи (заповнюється на підставі лікарського свідоцтва про смерть (іншого документу, що підтверджує факт смерті) та паспорт або паспортного документа померлого).

В графі 5 актового запису про смерть необхідно зазначити громадянство померлої особи (заповнюється виключно на підставі паспорта померлої особи).

В графі 6 актового запису про смерть необхідно зазначити дату смерті та вік померлої особи (зазначати скільки виповнилось повних років). При зазначенні дати смерті, число і рік вказуються арабськими цифрами, місяць – словом.

В графах 7 “Місце смерті” необхідно чітко зазначити відомості з медичного документу, що є підставою для даної державної реєстрації смерті. При заповненні цієї графи зазначаються **повна офіційна назва держави** та інші дані згідно з існуючим адміністративно-територіальним устроєм.

В графі 8 “Причина смерті” необхідно чітко зазначити відомості з медичного документу, що є підставою для даної державної реєстрації.

Звертаємо Вашу увагу, що запис у графі актового запису про смерть “Причина смерті” повинен відповідати підпункту І-г пункту 11 лікарського свідоцтва про смерть, якщо заповнені всі чотири підпункти, підпункту І-в, якщо заповнені три підпункти, або підпункту І-б, якщо заповнені два підпункти, та підпункту І-а, якщо заповнений один підпункт.

В графах 9, 10 необхідно вказати дату та місце народження, місце проживання померлої особи (відомості брати лише з паспорта та медичного документу, що є підставою для даної державної реєстрації смерті). При зазначенні дати народження, число і рік вказуються арабськими цифрами, місяць – словом.

В графі 11 необхідно вказати відомості про документ, що підтверджує факт смерті. Наприклад: “Остаточне лікарське свідоцтво про смерть № 33 від 27 грудня 2015 р. видане Городнянською центральною районною лікарнею” або “Остаточне лікарське свідоцтво про смерть №69 від 20 грудня 2015 року видане Чернігівським геріатричним пансіонатом”.

В графі 12 необхідно вказати прізвище, ім'я, по батькові, адресу заявника, серію, номер, ким видано паспорт, дату його видачі, а також в цій графі заявник повинен проставити свій особистий підпис.

Особа, яка звернулася до виконавчого органу щодо державної реєстрації смерті, **повинна пред'явити паспорт або паспортний документ.**

Звертаємо Вашу увагу, що відсутність зазначеного документа не є підставою для відмови в державній реєстрації смерті.

В графі 13 зазначаються відомості про видане свідоцтво про смерть: серія та № (наприклад — серія І-ЕЛІ №375777).

В графі 14 “Для відміток” робляться відповідні відмітки у випадках, коли окремі графи актового запису про смерть не заповнюються у зв'язку з тим,

що відомості, які вносяться до них, документально не підтверджені, а також якщо необхідно відзначити особливості проведення державної реєстрації смерті.

Так, у даній графі проставляються наступні відмітки:

1) В разі, коли особа, яка звернулася до виконавчого органу щодо державної реєстрації смерті, **не пред'явила свій паспорт або паспортний документ** – в графі "Для відміток" зазначається *“В графі 11 відомості щодо паспорта не заповнені, паспорт заявника не пред'явлено”*;

2) про видачу довідки про смерть для отримання допомоги на поховання в графі "Для відміток" обох примірників актового запису про смерть робиться відповідна відмітка і проставляється підпис заявника – *“Видана довідка про смерть для отримання допомоги на поховання №5 від 21.12.2015”*.

У разі якщо довідка не видана, також в графі "Для відміток" актового запису про смерть про це робиться відмітка, яка засвідчується підписом заявника – *“Довідка про смерть для отримання допомоги на поховання не видавалась”*;

3) в разі повернення паспорта померлого особі, яка супроводжує його тіло у графі “Для відміток” вказується – *“Паспорт померлого повернено особі, яка супроводжує його тіло”*;

4) зазначаються відомості про те що заявником не надано військово-обліковий документ померлої особи згідно вимог Закону України *“Про військовий обов'язок і військову службу”* – *“Військово-обліковий документ не здано, про що повідомлено Городнянський районний військомат”*.

Звертаємо Вашу увагу, що відповідно до положень Правил *при складанні актових записів про смерть не допускаються скорочення слів, виправлення та підчистки.*

Після складання актового запису про смерть дуже уважно та ретельно перевірте всі зазначені в ньому відомості та лише коли Ви впевнені в правильності їх зазначення, в обов'язковому порядку, ознайомте заявника з даними, унесеними до актового запису про смерть. Після ознайомлення, заявник повинен проставити свій підпис у відповідній графі паперового носія актового запису про смерть, а саме в графах 12 та 14.

Після цього актовий запис засвідчується підписами посадової особи виконавчого органу, яка провела державну реєстрацію смерті, і скріплюється печаткою.

На підставі складеного актового запису про смерть у повній відповідності до нього видається свідоцтво про смерть.

4.4. Видача довідки для отримання допомоги на поховання

Після державної реєстрації смерті заявнику видається довідка про смерть для отримання допомоги на поховання.

Необхідно зазначити, що на корінцях довідок про смерть для отримання допомоги потрібно вказувати не лише прізвище заявника, а і його власне ім'я та по батькові.

Звертаємо Вашу увагу, що після державної реєстрації смерті, паспорт громадянина України померлого, а також військово-облікові та пільгові документи виконавчий орган вилучає і на першій сторінці цих документів робить відмітку: "Власник помер _____. Актовий запис про смерть № ____ від _____".

4.5. Державна реєстрація смерті іноземців та осіб без громадянства

Державна реєстрація смерті іноземців та осіб без громадянства проводиться на загальних підставах з дотриманням вимог чинного законодавства України.

У цих випадках паспортні документи померлого невідкладно надсилаються до відділу державної реєстрації актів цивільного стану Головного територіального управління юстиції у Чернігівській області для подальшого направлення їх до Міністерства закордонних справ України або повертаються особі, яка супроводжує тіло померлої особи.

Про державну реєстрацію смерті іноземця відділ державної реєстрації актів цивільного стану Управління державної реєстрації Головного територіального управління юстиції у Чернігівській області на підставі повідомлення районного, міськрайонного, міського відділу державної реєстрації актів цивільного стану, яким зареєстровано смерть, невідкладно інформує Міністерство закордонних справ України.

4.6. Порядок та строки надання відомостей про померлих громадян

Список паспортів громадян України, зданих у зв'язку з державною реєстрацією смерті (додаток 20 до Правил), до якого додаються зазначені документи, передається щомісяця, але не пізніше 10 числа місяця, що настає за звітним, до територіального підрозділу Державної міграційної служби України за останнім місцем проживання померлих.

Список пільгових посвідчень та військово-облікових документів, зданих у зв'язку з державною реєстрацією смерті, до якого додаються зазначені документи, передається в семиденний строк після її проведення до військових комісаріатів за останнім місцем проживання померлих за формою, наведеною у додатку 20 до Правил.

Звертаємо Вашу увагу, що *непередача зазначених документів не є перешкодою для державної реєстрації смерті.*

Виконавчий орган зобов'язаний повідомити про непередачу документів не пізніше 10 числа місяця, що настає за звітним, територіальні підрозділи Державної міграційної служби України та в семиденний строк військові комісаріати за останнім місцем проживання померлих, про що робиться відмітка у графі "Для відміток" актового запису про смерть.

Відповідно до частини 2 пункту 16 Правил, **виконавчий орган протягом десяти робочих днів** з дня державної реєстрації смерті особи подають відповідні відомості територіальним органам Пенсійного фонду України.

У разі **смерті дитини** виконавчий орган **протягом 10 днів** після державної реєстрації смерті дитини направляє органу праці та соціального захисту населення за місцем державної реєстрації повідомлення про померлих дітей (додаток 23 до Правил).

Якщо при державній реєстрації смерті стане відомо про дітей, **які позбавлені батьківського піклування**, то виконавчий орган **зобов'язаний у той самий день письмово повідомити про це орган опіки та піклування** за місцезнаходженням дітей.